

Program för Norra Vrinnevi

2012-08-31

Vårt diarienummer
SPN-305/2010 214

Program inför detaljplan för fastigheten Diademet 2 och Vrinnevi 5:5 med närområde (Norra Vrinnevi) inom Vrinnevi i Norrköpings kommun

INNEHÅLL

INLEDNING

Syfte	3
Bakgrund	4
Planprocessen	5

FÖRUTSÄTTNINGAR

Tidigare ställningstaganden	5
Beskrivning av området	6
Geografisk avgränsning och markägoförhållanden	8

FÖRSLAG

Övergripande stadsbyggnadsidé	9
Strukturen i tre nivåer	9
Dialog och medverkan	14

GENOMFÖRANDE

Strategi	16
Byggstenar	16
Metoder	18
Målsättning	20

KONSEKVENSBESKRIVNING

Inverkan på miljön	20
Sociala konsekvenser	20
Ekonomiska konsekvenser	21
Konsekvenser för stadens attraktivitet	21

SAMRÅD

Medverkande	22

INLEDNING

Norra Vrinnevi kan bli platsen där staden tillåts växa småskaligt, nästan organiskt, över lång tid. Park, natur, byggnader, vägar och allt som hör till den fysiska miljön kan få utvecklas i små etapper och av olika aktörer. Dessutom har Norra Vrinnevi en viktig roll i att göra Norrköping till en sammanhängande stad i ett större perspektiv. Planeringen för en expansion av den redan stora målpunkten Vrinnevisjukhuset och den spårväg som planeras dit innebär viktiga förutsättningar och möjligheter. Det gör även kopplingen mellan rekreationsområdet Vrinneviskogen och stadsdelen Vilbergen med sitt centrum och många bostäder. Norra Vrinnevi kan bli en länk i staden med många kvalitéer.

Syfte

Syftet med planarbetet är att undersöka möjligheterna att binda samman Norra Vrinnevi med resten av staden och att skapa ett bättre sammanhang inom området. I en öppen process studeras möjligheterna att uppnå detta genom en anpassning av gatunätet, förlängning av spårvagnsnätet och genom att tillfoga ny bebyggelse och förbättra grönstrukturen i området. Projektet skapar förutsättningar för att få en stad att växa fram i små bitar på många ställen samtidigt genom en gradvis framväxt av nya aktiviteter, blandade verksamheter, ny bebyggelse och nya vägar.

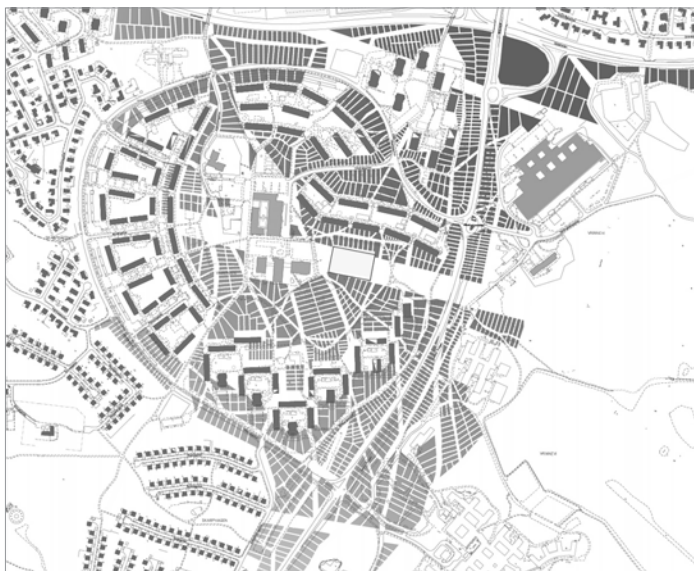

Bakgrund

Kommunen arbetar kontinuerligt med en övergripande planering för hur Norrköping ska växa och Norra Vrinnevi finns med i den planeringen. För att få idéer kring hur det skulle kunna gå till ställde Norrköpings kommun upp i stadsplaneringstävlingen European 11. Förslaget ”Delta-X” vann denna tävling efter beslut av en enhällig och mycket övertygad jury. Norrköpings kommun och arkitekterna bakom förslaget, Pelle Backman och Ebba Hallin, har sedan inlett ett samarbete för att tillsammans med berörda ta fram förslag till program för Norra Vrinnevi på uppdrag av Stadsplaneringsnämnden.

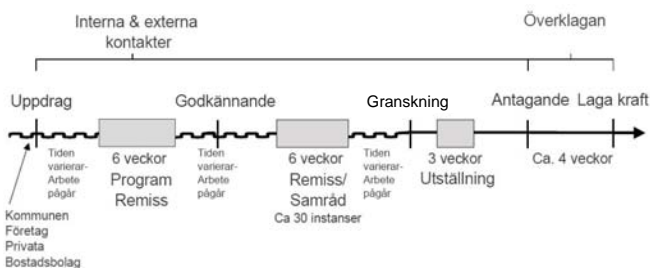
Norrköpings medverkan i tävlingen och det fortsatta arbetet med projektet får ytterligare vikt och hög allmän relevans då det valda området är karaktäristiskt för svenska städer och det sena nittonhundratalets stadsplanetänkande. Projektet siktar mot att utveckla metoder som kan utgöra förebilder för andra städer runtom i Sverige och övriga världen.

Kartor ur förslaget Delta-X: gatunät, naturkorridorer, tomter och etapputbyggnad.

Planprocessen

Planprocessen får sin start när en intressent kommer med en begäran om att få göra eller ändra en detaljplan eller som i det här fallet, om kommunen själv tar initiativet att göra en ny detaljplan. Om det saknas en fördjupning av översiktsplanen, som omfattar detaljplaneområdet, görs först ett planprogram som ger riktlinjer för detaljplanarbetet. I ärendet Norra Vrinnevi finns riktlinjer angivna i översiktsplan för staden från 2002 men någon ytterliggare fördjupning av översiktsplanen har inte gjorts. Därför togs beslutet att inleda planarbetet med ett planprogram. Efter att programmet varit föremål för samråd och har godkänts av stadsplaneringsnämnden börjar arbetet med förslag till detaljplan. Förslaget justeras efter de synpunkter som lämnas under samrådtiden och ställs sedan ut för granskning av allmänheten. Efter det kan planen antas av stadsplaneringsnämnden.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Tidigare ställningstaganden

Översiktsplan 2002

I Översiktsplan 2002 pekas området ut som utvecklingsområde. Avgränsningen för utvecklingsområdet är något större än den avgränsning som gjorts för programområdet. Så här beskrivs utvecklingsområdet i översiktsplanen: *Området mellan Vrinnevisjukhuset och Söderleden kännetecknas av ett svagt sammanhang med den övriga staden. Längs östra sidan av Gamla Övägen finns vissa verksamheter. Här bör vi studera möjligheterna att komplettera med blandad*

stadsbebyggelse. Tillgången till Vrinneviskogen och eventuell expansion av sjukhuset skall beaktas.

Till stadssammanhanget hör också Vilbergens centrum. Med det sätt som man kommer till centrumet med bil i dag finns risk för att kundunderlaget sviker framöver. Vi bör studera om det kan vara möjligt att skapa en tillfart direkt från Gamla Övägen eller på annat sätt ge det bättre tillgänglighet och samtidigt utveckla Vilbergsparken från den ensartade gräsmatta den är i dag till en innehållsrik parkmiljö. Gamla Övägen är en gång byggd för att bli en stor trafikled till Söderköping. Här finns det övermått både på asfalt och på ytor runt vägen, dessa borde tas tillvara samtidigt som vägen omgestaltades till ett mer stadsmässigt samband med staden. Övergången från landsväg till stad och stadsgata bör göras tydlig.

Detaljplaner

Programområdet rymmer åtta olika gällande detaljplaner. De två som har störst utbredning inom programområdet är den för Gamla Övägen (22A 1027) och den för Vrinnevisjukhuset med närområde (22A 5019). Övriga detaljplaner är: Vilbergen, nordöstra delen (22A 2064), kvarteret Ametisten (22A 2111), Vilbergen, centrala delen (22A 5010) och kvarteret Opalen m.m. (22A_1021). Detaljplanerna inom programområdet upprättades mellan åren 1964 och 1982.

Beslut om uppdrag

Stadsplaneringsnämnden har gett stadsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram förslag till detaljplan med inledande program för det aktuella området, beslutet togs den 7 december 2010. I samband med planuppdraget beslutade nämnden att öppna ett exploateringskonto samt att kommunen skulle delta med området i arkitekttävlingen European 11.

Beskrivning av området

Norra Vrinnevi ligger omkring tre kilometer söder om centrum. Centralt genom området sträcker sig Gamla Övägen som förbinder Norrköping med Västra Husby i Söderköpings kommun. Programområdet rymmer framförallt överytorna längs vägen som i stor utsträckning består av breda diken och öppna gräsytor. Delar av området nyttjas för parkering, exempelvis vid infarten till Vrinnevisjukhuset. Inom området finns nu endast några få byggnader. I Thapperska (tidigare Thapperska skolan) finns kontor och konferenslokaler och servicegrupp bedriver daglig verksamhet i byggnaden. Stadsbyggnadskontorets lokalförsörjning sköter byggnaden och en utveckling av lokalerna planeras. Norr om Thapperska ligger Jehovas vittnens församlingslokal och övrig bebyggelse rymmer till största delen kontor. Norr om detta ligger företagsparken Vrinnevi Park med bland annat friskolor och ett flertal arbetsplatser gränsar till området i norr. Naturen inom området präglas av öppna gräsytor med några mindre skogspartier intill Gamla Övägen.

Vilbergen

Väster om Norra Vrinnevi ligger Vilbergen, en stadsdel som i stor utsträckning vuxit fram under 1960 talet. Området är uppbyggt kring en cirkelformad huvudgata och byggnaderna består i stor utsträckning av fristående lamellhus och högre punkthus. Området rymmer framför allt bostäder, en blandning av hyresrätter och bostadsrätter, och har ett fungerande stadsdelscentrum med butiker, restaurang, café, bibliotek och bowlinghall. I anslutning till centrumet finns även förskola och skola. Stadsdelen rymmer stora öppna ytor och relativt lite aktivitet. Avståndet till centrum är inte långt men vägnätet innebär barriärer mot såväl centrum som intilliggande områden.

Vrinnevisjukhuset

Vrinnevisjukhuset som ligger öster om Gamla Övägen är ett länssjukhus för östra Östergötlands cirka 170 000 invånare. Sjukhuset är stadens största arbetsgivare med cirka 2200 anställda. Landstinget planerar dessutom för en expansion av sjukhuset och har arbetat fram ett visionsmaterial, VisIoN 2020. Expansionen rymmer effektivisering och förbättring av befintliga funktioner och även en del nya, bland annat syns ett ökat fokus på utbildning med i planerna. Landstingsstyrelsen tog beslut om VisIoN 2020 den 6 mars 2012 och gav klartecken till en teknisk förstudie. Arbetet med nyttovärdering, kostnads kalkyl och logistikplan pågår och beslut om generalplanen beräknas kunna tas av landstingsstyrelsen efter sommaren 2012.

Förhoppningen är att landstinget ska utveckla området i dialog med kommunen och att expansionen kan bli ett led i att förutom förbättra sjukhusets egna verksamhet också tillvarata den goda möjlighet som ges att utgöra en viktig kugge i att förnya staden. Kommunen möter upp landstingets projekt på den kommunalt ägda marken runtom sjukhuset, t ex på den smala men betydelsefulla remsan mellan parkeringen och Gamla Övägen.

Vrinneviskogen

Vrinneviskogen är ett naturreservat öster om programområdet med en viktig funktion som rekreationsområde för stadens befolkning. Området är ett populärt utflyktsmål med motionsspår, en upplevelsestig, ridvägar och stigar. Naturreservatet sträcker sig från Klingsberg i norr till Ensjön i söder. Naturen domineras av strövvänlig, gammal skog med mycket tall men området rymmer även en stor variation av naturtyper. Vrinneviskogen är starkt präglad av mänsklig påverkan sedan lång tid och rymmer exempelvis fornlämningar från bronsåldern i form av gravar och skärvtenshögar. Det finns planer att koppla samman Vrinnevi och Vilbergen med Hageby och Navestad genom reservatet med ett gång- och cykelstråk.

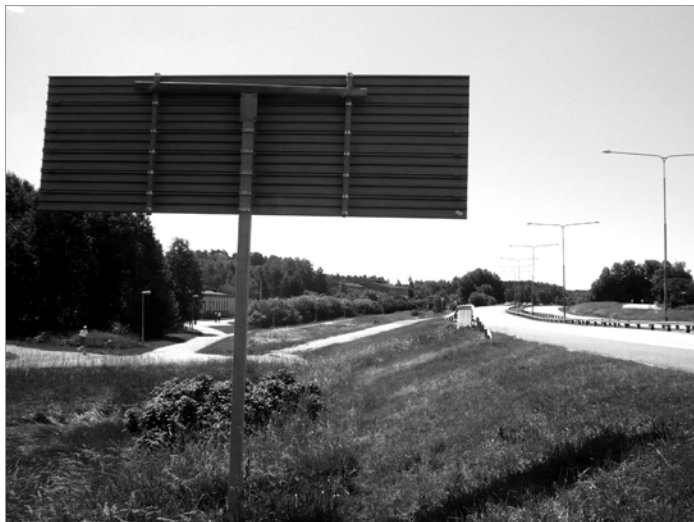
Södra Vrinnevi

Söder om sjukhuset planeras en utbyggnad av omkring 400 bostäder i området Södra Vrinnevi. Bebyggelse planeras längs ett huvudstråk med parhus, kedjehus, radhus och mindre flerfamiljshus samt service i form av exempelvis skola och närbutik. Området rymmer även många tomter för friliggande villor.

Geografisk avgränsning och markägoförhållanden

Detta planprogram är ett led i att utveckla idéer för området i stort och i förlängningen även helt andra platser med liknande struktur men programområdet har avgränsats till att rymma områdena i anslutning till Gamla Övägen. Avgränsningen är gjord utifrån det övergripande syftet att överbygga barriären som vägen innebär men idéerna i förslaget kan också appliceras på fastigheter utanför det omedelbara programområdet.

Marken inom programområdet ägs till största delen av Norrköpings kommun (Vilbergen 1:1, Vrinnevi 5:5, Diademet 6 och Agaten 1) och Landstinget Östergötland (Diademet 2). Övriga fastigheter inom programområdet är Safiren 2 och Halsbandet 1.

FÖRSLAG

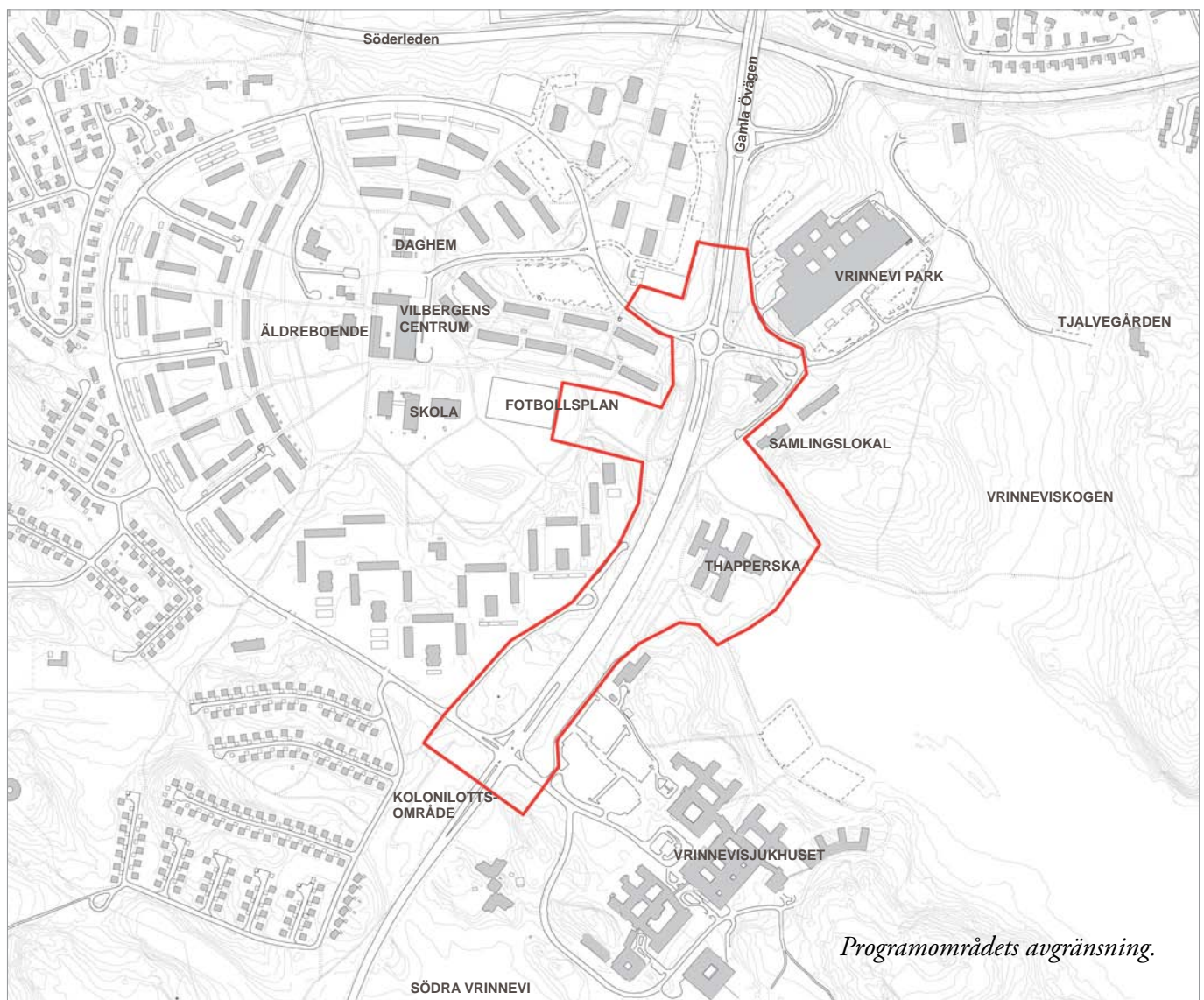
Övergripande stadsbyggnadsidé

Förslaget går ut på att få en stad att växa fram i små bitar på många ställen samtidigt. Det är meningen att många människor ska ges möjlighet att ta en aktiv roll i hur staden blir till.

Idén är att arbeta fram en eller flera flexibla detaljplaner som inte bara tillåter utan också uppmuntrar en blandad stadsdel. En stadsdel som inte är beroende av en speciell ekonomi eller befolkning. En hållbar, självständig och levande stadsdel som kan växa bit för bit i egen takt.

Strukturen i tre nivåer - Stad, Kvarter och Tomt

Programområdet rymmer storskaliga strukturer med viktiga allmänna intressen där planering måste ske på en övergripande nivå. Samtidigt finns det en bärande idé om en småskalig utveckling som kan ske underifrån. För att få ihop dessa två perspektiv och kunna hantera stadsutvecklingsfrågor i de olika skalorna har vi valt att dela upp dem i tre nivåer. En övergripande nivå Stad, som rör sammanhanget i staden. En mellan nivå Kvarter, med indelning av kvarter, grönområde och infrastruktur som kopplar samman området med de närliggande stadsdelarna. I den tredje nivån Tomt, riktas

Programområdets avgränsning.

fokus på tomtindelning och infrastruktur inom respektive kvarter. Processerna för planering och genomförande skiljer sig en del åt i de olika nivåerna. Det som planeras och genomförs i respektive nivå får konsekvenser för de andra nivåerna vilket innebär att arbetet måste ske parallellt och med en tydlig öppenhet. Det är också viktigt med stor bredd av deltagande aktörer för att kunna fånga upp synpunkter i tid. Möjligheten att påverka planeringen utifrån enskilda intressen är mycket stor i nivån Tomt. I nivån Stad är den dock lägre eftersom den rymmer fler allmänna intressen att ta hänsyn till. De olika skalorna underlättar användandet av tid som en faktor i planeringen.

Stad

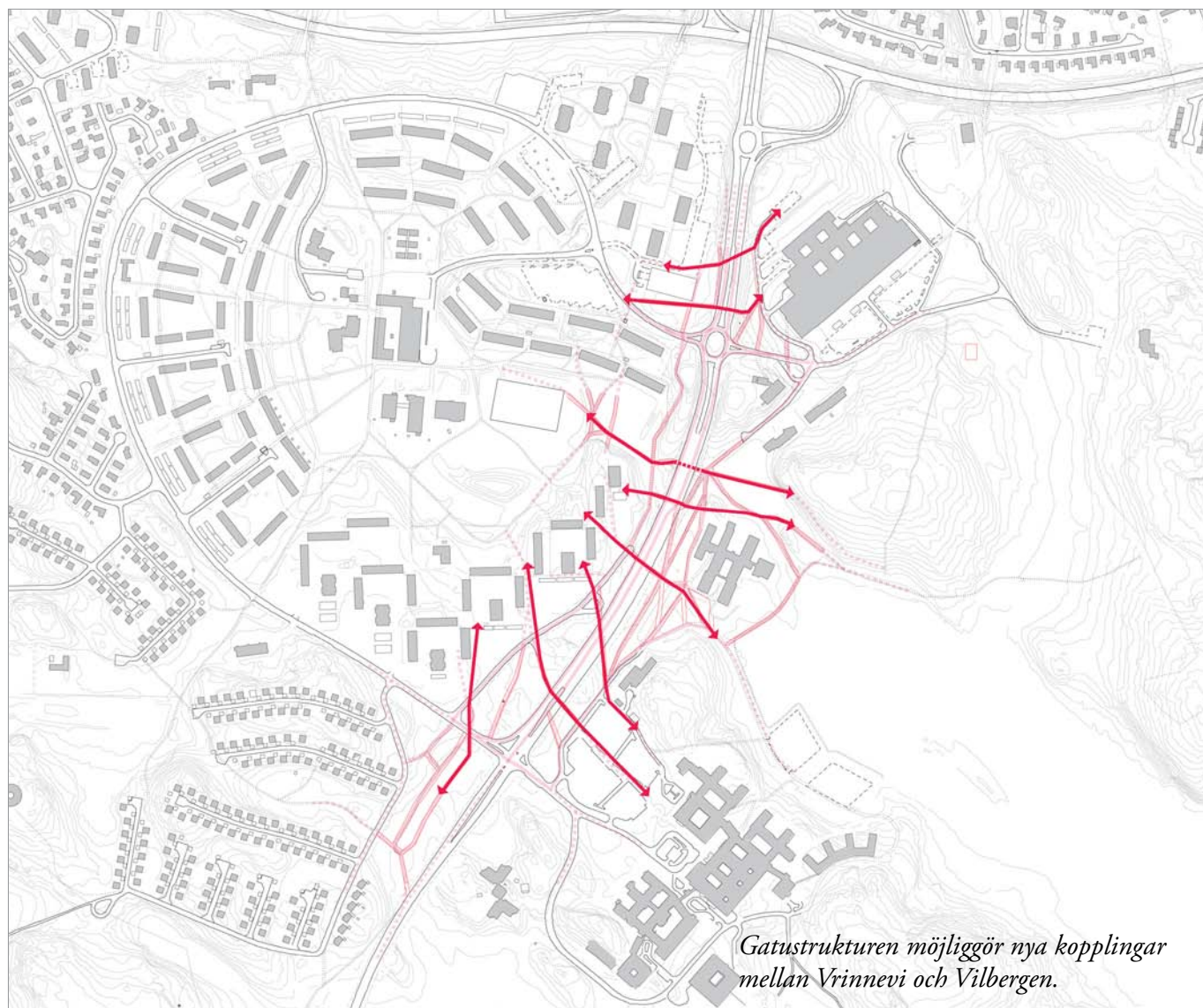
Norra Vrinnevi är en viktig länk för att staden ska kunna bli sammanhängande. Den föreslagna småskaliga ordningen och nätet av mindre vägar binder samman området. För att knyta området starkare till resten av staden föreslås även anläggning av ny kollektivtrafik. En förlängning av spårvägen till sjukhuset har sedan tidigare föreslagits och motiven är starka bland annat utifrån de positiva effekterna i resandet för såväl besökare som anställda på lokal, kommunal och regionala nivå. I Norrköping prioriteras spårvägens och annan kollektivtrafiks framkomlighet i staden framför bilens. Utvecklingen av ett effektivt spårvägsstråk Resecentrum - Vrinnevisjukhuset

via innerstaden har därför stora möjligheter att konkurrera med bilen vilket innebär mindre behov av parkeringsytor, stora miljövinster och bättre framkomlighet för transporter som måste ske med bil. Många berörs av eventuell spårdragning och planeringen måste ske på en övergripande nivå. Norrköpings kommun har tagit fram en Trafikplan där spårvägsdragningen till Sjukhuset via Klingsberg finns med. En idéstudie ska tas fram och följs upp av förprojektering när det blir aktuellt att bygga spårvägen. Redan nu i planprogrammet redovisas möjlig korridor för spårvägen i syfte att inhämta synpunkter. I programmet föreslås spårvägen ledas via Klingsberg förbi AMU-huset och Thapperska där det finns flera tänkbara

alternativ innan linjen når fram till sjukhuset med en hållplats så nära sjukhusets huvudentré som möjligt. Det finns också planer på att i framtiden kunna förlänga en eventuell spårvägslinje söder ut genom det planerade bostadsområdet Södra Vrinnevi.

Parallellt studeras möjligheten att göra kollektivtrafikförsörjningen av Vilbergen mera effektiv genom att nyttja det reservat som pekats ut i tidigare planer och anlägga en bussgata som sträcker sig genom Vilbergen med hållplats i direkt anslutning till Vilbergens centrum. Denna sträckning kan i teorin förlängas till områden söder om Kättsätter om behov uppstår.

I det pågående arbetet med att förbättra cykelnätet inom Norrköpings tätort planeras nya prioriterade cykelvägar. Det finns bland annat planer på att koppla samman Vrinnevi och Vilbergen med Hageby och Navestad genom ett gång- och cykelstråk genom Vrinneviskogen. Inom programområdet planeras trafikslagen till stor del att samsas om gemensamma vägar.

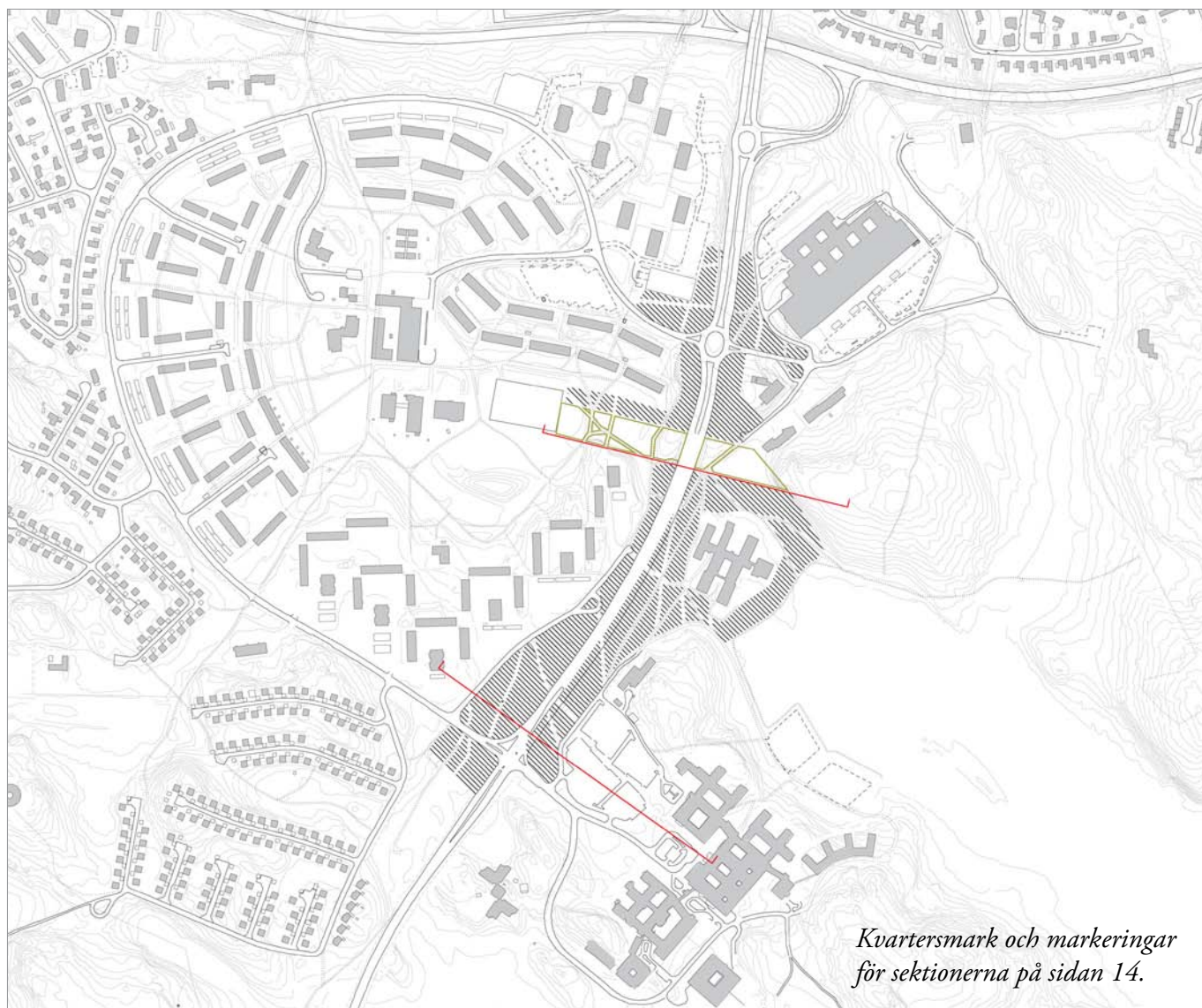
I den övergripande strukturen bedöms också kopplingarna till naturreservatet Vrinneviskogen som en viktig aspekt. En ny spårvägslinje med hållplats nära reservatet är ett exempel att tillgängliggöra naturen. Ett annat är att skapa tydliga sammanhängande grönstråk. Det finns

goda möjligheter att koppla ihop Vilbergen och Vrinneviskogen genom ett grönstråk tvärs över Gamla Övägen.

I förslaget lyfts tanken om bildande av ett slags reservat för exempelvis vägar och parkstråk. Reservaten ska fungera som en långsiktig ambition att nyttja ytan för just det ändamålet. En yta reserveras för exempelvis väg, även om det kan dröja länge innan den anläggs.

Kvarter

Programförslaget anger ett enkelt sätt att knyta ihop befintliga vägar och stigar i ett förstärkt

Kvartersmark och markeringar för sektionerna på sidan 14.

nätverk. Strukturen blir viktig för att länka samman olika delar inom området men också för att koppla ihop Norra vrinnevi med intilliggande områden. Kvartersindelningen anpassas efter den struktur som finns idag samtidigt som Gamla Övägens status successivt förändras. Genom att sänka hastigheten kan ytan som upptas av dike och vägbank på allvar börja tas i bruk. På sikt kan mittremsan tas bort och körfälten smalnas av för att kunna rymma olika funktioner som kännetecknar en stadsmiljö längs Gamla Övägen. Förslaget bygger på att göra Gamla Övägen till en integrerad gata i staden och därför är korsningar bättre än cirkulationsplatser eftersom de bidrar till att sänka hastigheten och tar mycket mindre plats. Tanken är att gatan kan korsas på fler punkter än idag och bli en stadsgata. Gamla Övägen kan även i framtiden ha god framkomlighet för kollektivtrafik.

Strukturen för kvarter och vägar planeras genom planprogrammet. Ett godkänt planprogram är inte juridiskt bindande, strukturen kan ses som ett

slags reservat. I programmet kan många frågor hanteras med ett undersökande perspektiv, vissa frågor lämnas obesvarade nu och besvaras först senare i planprocessen. I nästa skede görs en eller flera detaljplaner och då får geografiska linjer tillsammans med bestämmelser juridisk betydelse. Detaljplanen fungerar som stöd och stimulans till genomförandet och arbetet med lovprövning och tecknande av avtal.

Tomt

Centralt för projektet är den småskaliga strukturen. Den är viktig för att få en spridning av många aktörer istället för en dominans av ett fåtal aktörer. Förhoppningen är att så hög procent av innevanarna som möjligt direkt ska medverka till stadens framväxt. Distributionen av tomterna är en central del för projektets utkomst. Då projektet saknar direkt förebild kommer det vara en viktig del att följa upp och jobba med.

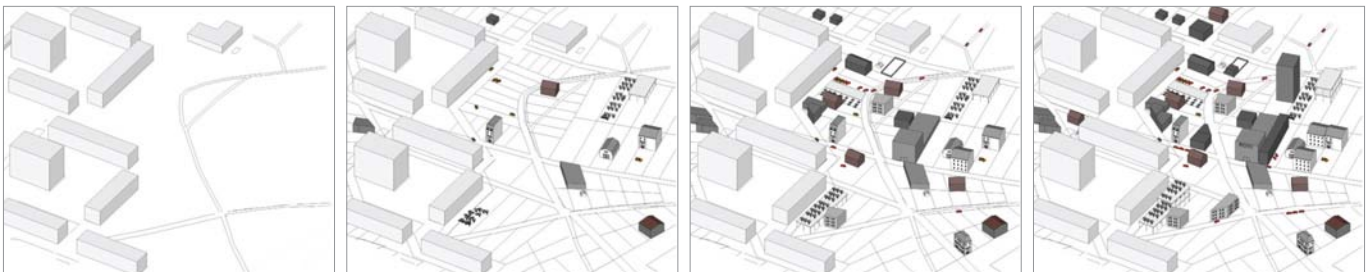

Illustration av etapputbyggnad över lång tid och kvartersstruktur med små tomter.

Tomterna förmedlas genom kommunen och tomter som ligger sida vid sida kan med fördel ha olika typer av arrendeavtal då det hjälper till att säkerställa den småskaliga ordningen.

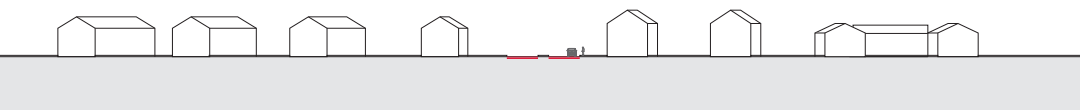
All mark som inte ingår i nätverket av gatureservat eller anvisade naturstråk delas in i små tomter som successivt upplåts för arrende. För att uppnå en småskalig utveckling blir tomternas storlek av lika stor vikt som en fri verksamhetsbeteckning. Dessa tomter kan användas för olika ändamål – det finns alltså inga bestämda byggnader planerade. Tomterna kan bebyggas men också odlas upp eller användas för kultur, handel eller fritidsändamål.

Arbetet med detaljplan kommer i stor utsträckning att handla om att hitta en balans mellan att reglera och att skapa flexibilitet. Detaljerade idéer kan beskrivas i syfte att inspirera, bara det som är

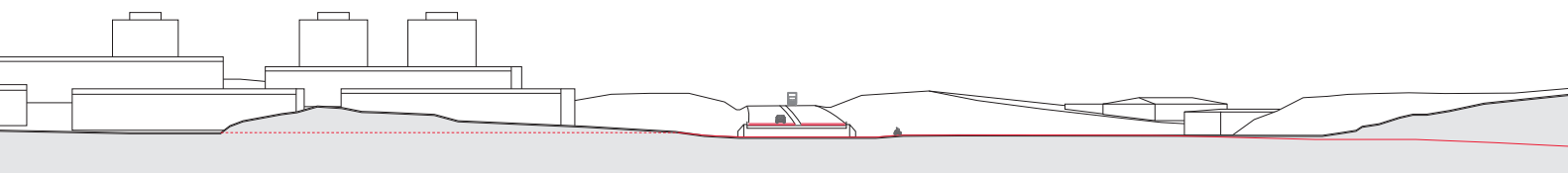
nödväntigt ska regleras genom planbestämmelser. Det är vanligt att detaljplaner rymmer stor flexibilitet angående tomtindelning, medan exempelvis funktionen (bostad, kontor eller liknande) regleras strikt. Eftersom grundtanken i förslaget bygger på en småskalig tomtindelning bör detta regleras i detaljplanen, i övrigt kan planen vara mycket flexibel. Detta för att ge utrymme för en utveckling som inte enbart är formad utifrån förutsättningar idag utan även för det oförutsedda.

Dialog och medverkan

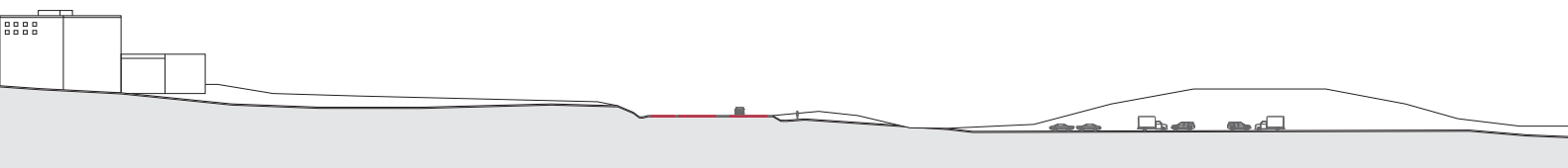
Planprogrammet omfattar till största delen kommunal mark. Programmet tar avstamp i ett avgränsat område men idéerna kan spridas vidare i intilliggande områden. Som ett led i projektet kommer kommunen att i samarbete med berörda fastighetsägare även att undersöka möjligheter

Gamla Övägen norr om Söderleden och planområdet

Gamla Övägen vid gångtunneln

Gamla Övägen vid sjukhuset

Sektioner av Gamla Övägen, i Norra vrinnevi saknas bebyggelse intill vägen och stora ytor är outnyttjade.

att utöka byggrätter på privat mark utanför planprogrammets område i projektets anda med förhoppningen att få igång flera olika aktörer. Tanken är att de som redan bor i området ska kunna använda dessa ytor mycket mer än idag. Ett exempel som har inspirerat planidén är t.ex. boulevaner och kolonilotter eller annan odling som

redan finns i intilliggande områden. En existerande boulevard kanske kan få en berså där deltagarna kan svalka sig, eller ett klubbhus. Boende skulle kunna få en liten kolonilott en bit utanför fönstret. En lott som till en början används för odling men som senare kanske bebyggs. Efter hand kanske byggnaden vinterbonas och kopplas ihop med vatten- och avloppsnät så att det till sist blir en förlängning av lägenheten. Eller ett fristående hus, en egen lägenhet. Eller kanske en frisörsalong eller bilverkstad. Det finns ett antal olika privata fastighetsägare i området och varje del har sina egna förutsättningar.

GENOMFÖRANDE

Strategi

Tålmod, långsiktighet och överlämnande

Programförslaget föreslår enklast möjliga ihopkoppling av befintliga vägar och stigar till ett förstärkt nätverk. Projektets målsättning är att så långt som möjligt undvika anläggningskostnader och storskalig projektering. Nya kommunikationsstråk och naturkopplingar anges som reservat och förbereds för att kunna förändras under lång tid. Som besökande i området kommer man kanske inte ens märka av en förändring från ett år till ett annat. På det sättet förverkligas projektet framförallt genom överenskommelser mellan berörda parter. Det är ett sätt att belysa stadsutveckling som en process där vägen dit är väl så viktig som slutprodukten.

Projektet belyser att staden är ett system eller en sammantagen effekt av många olika saker; en rad handlingar, en mängd konstruktioner sida vid sida.

Strategin är att skapa ett nytt sammanhang genom att bara lägga till men inte ta bort.

Att genomföra något under lång tid kräver tålmod. För att göra processen konkret för deltagande parter, boende och allmänhet kommer projektet att levandegöras som berättelser. Planprojektet blir genom iscensättanden och tester ett experiment öppet att delta i och vara med att påverka. Testerna initieras och samordnas av projektets kreativa ledare i samarbete med Stadsbyggnadskontoret och Tekniska kontoret.

Byggstenar

Nätverk

Genom några nya vägar men framförallt genom att koppla ihop befintliga gator, stigar, gen- gång- och cykelvägar skapas ett sammanhängande vägnät.

Gator inom området skapas allmänt genom att ett gatureservat utropas och därefter börjar användas. På sikt kan bilar släppas in på det som tidigare varit gång och cykel vägar. Anläggning och underhåll sker i takt med behov och asfaltering eller liknade kan skjutas långt in i framtiden om det alls kommer på tal.

Gator som liknar gångvägar gör biltrafikens företräde möjligt att ifrågasättas och blandad trafik leder till sänkta hastigheter och större försiktighet hos alla trafikanter. Genomfartstrafik befolkar och tillgängliggör platser som upplevs som avskurna och därför ibland till och med otrygga.

Naturkorridorer

Planer finns för tre reservat för natur i form av axlar med avsikt att binda ihop Vilbergen med Vrinnevi naturområde och sjukhus. Syftet är att visa på en riktning och väcka frågor om gränsen mellan stad och natur som ett led i miljömedvetenhet och tålmodig tillväxt. Axlarna korsar Gamla Övägen. Mittaxeln är tvådelad och består av parkstråk vid sidan av naturen.

Parkstråk

Vilbergsparken kan bli ett collage av allas favoritparker. Den kommer inte att bli färdig direkt men den kan successivt lämnas över från kommunen till stadsdelen. Vilbergsparken är en idé, ett rumsligt koncept, snarare än ett formgivet stadsdelselement. En projektionsyta. En yta för rekreation, idrott och kultur. Ett grönt torg eller vardagsrum. Ett möblerat landskap och kommunikationsstråk. När området förtätas är en av parkens viktigaste aspekter att vara utsträckt, att vara ett stråk och en länk snarare än en punkt eller ett nav. Stråket förblir ett allmänt rum som under alla omständigheter är tillgängligt.

Fastighetsindelning

All mark, vid sidan av gatunätverket och reservaten för natur- och parkstråk, delas in i små fastigheter mellan 50 och 2000 kvadratmeter.

Den småskaliga strukturen som tillåter en mängd mindre aktörer är central för projektets genomförande. Fastigheterna kan användas för alla verksamheter. På utnyttjade tomter råder fri växtlighet.

Fördelning och distribution av tomtmarken blir avgörande och är en del av projektets utveckling som experimentell modell. Ett enkelt sätt att handskas med upplåtelseformer är att låta ett antal avtalstyper existera parallellt. Detta skulle försvåra för enskilda intressen att kapa projektet genom att slå ihop hela kvarter. Avtalstyperna kan skilja sig åt genom till exempel arrenden med olika tidslängd.

Fri verksamhet

Lika viktig som den småskaliga fastighetsindelningen är att finna en struktur som hjälper mindre verksamheter att etableras och små ekonomier att rota sig. Genom att tillåta fri verksamhet inom området möjliggörs ett lokalt engagemang och i förlängningen en hållbar stadsutveckling. Det är troligt att framtiden kommer visa ännu större dragning mot lokalproducerade och självförsörjande livsformer. Att gränsen mellan arbete och fritid kommer suddas ut och i takt med det gränsen mellan stad och land. Projektet vill lämna sådana möjligheter öppna genom att undvika verksamhetsreglering i plandokumentet för att istället överlämna besluten till områdets brukare, något som också blir en gest av överlämnat ansvar och initiativ.

Anslutningar

Inför en utbyggnad av planområdet har en översiktlig granskning av befintliga ledningar i området gjorts och det fortsatta arbetet fortgår naturligtvis genom skissförslag över hur och var

en utbyggnad av det befintliga nätverket kan ske men också genom att i ett inledande skede använda fastigheter för ändamål som inte är beroende av exempelvis VA-anslutning.

Projektet rymmer också möjligheten att undersöka hur mycket av vårt nuvarande avloppssystem som egentligen är nödvändig och vad det finns för alternativ. Kanske är det så att de rådande metoderna för avloppshantering är en kvarleva från nittonhundratalet som projektet kan hitta alternativ till.

Utökade byggrätter

En huvudingrediens i planförslaget är att erbjuda utökade byggrätter till bebyggda fastigheter i befintliga kvarter. Det kan ses som ett erbjudande; en möjlighet som inte behöver utnyttjas eller som kanske inte används förrän efter några år. Det kan ta ett tag att upptäcka det befintliga i en ny skepnad, det kan ta ett tag att förstå hur man kan förhålla sig till en ny granne eller annan förändring. Projektet vill framföra resonemanget att det oftast är bra att upptäcka det själv i lugn och ro.

Det finns ett antal olika privata fastighetsägare i området och varje del har sina egna förutsättningar.

En stor andel är bostadsrättsföreningar där nya byggnader kan innebära en inkomst för ägarna (de boende) i kvarteret eller nyttjas som ett mervärde i form av verksamhetslokaler för företag eller hobby för de boende själva. I andra fall där fastigheterna består av hyresrätter kan marken bebyggas av fastighetsägaren eller användas för förädling i form av odling eller bebyggelse för valfria verksamheter för de boende. I många fall kan det vara inslag av både och. Även här gäller principen att de som redan är etablerade i området både som ägare och boende eller yrkesverksamma ska ges en möjlighet som de kan utnyttja när de själva vill och i sin egen takt. De privata initiativen kan ses både som direkt del av och komplement till planprogrammet då det även kan gälla fastigheter som ligger ganska långt från planprogrammets geografiska begränsning.

Metoder

Steg för steg

Ett planprojekt som är ett experiment och en utvecklingsprocess bör också inledas som sådant. Nya budskap blir ofta tydligare om de tillåts använda nya kommunikationskanaler. Planprojektet ämnar dessutom nå och involvera nya grupper. Genom att iscensätta möjliga händelser och projekt inom planområdet kan dels aktörer intresseras och projektets arbetsformer utvärderas och justeras. Projektet etableras på så sätt i takt med att det utvecklas och kan därmed förtydligas, bromsas upp eller riktas om utan större åtgärder.

Inbjudan

Den huvudsakliga delen av genomförandet handlar om upprättande av överenskommelser och frigörande av mark för att upplåta plats till nya initiativ – att erbjuda en ingång till deltagande i staden.

Iscensättande

Att konkretisera stadsplaneprojektet på plats inom programområdet är ett av förslagets huvuddrag. Tanken är att genom iscensättanden i full skala kunna förtydliga planens intentioner i dialog med alla berörda parter samt att få tillfälle att studera områdets möjligheter och egenskaper på plats. Metoden är ett effektivt komplement till sedvanliga studier av dokument om platsen och en grundligare metod för kartläggning. De kontaktskapande aspekterna med detta förfarande har också en långt större potential än enbart arbete med skalskisser och ritningar.

Iscensättanden som successivt etableras och permanentas bildar också en mjuk övergång mellan idé och verklighet som syftar till att göra stadsplaneförfarandet mindre abstrakt och mer direkt för berörda boende och aktörer. Dessutom bereds en möjlighet för tillfällig aktivering som kan

vara ekonomiskt intressant för en vidare grupp så som universitet och högskolor eller för olika typer av prototyper eller event. Ett område som börjar som en utställning får automatiskt fler tillfällen att justeras och omformas samtidigt som tillfälliga intressen kan ge en ekonomisk injektion.

Utställning

Uppförande av konstruktioner och installationer som tillfälligt aktiverar platser - ibland kanske bara för en dag - kan väcka förbipasserandes intresse och stimulera fantasin om vad en plats och i förlängningen vad en stad kan vara. Om någon ivrigt ägnar en mellanrumsyta uppmärksamhet genom att klippa och kratta, görs den synlig. Just där man alltid går ut med hunden finns kanske plötsligt en ny plats. Man kanske stannar upp och undrar över vems den är eller vad den skulle kunna bli. Det blir en konkret försmak av hur området kan utvecklas och en omedelbar kommunikation av projektets huvuddrag.

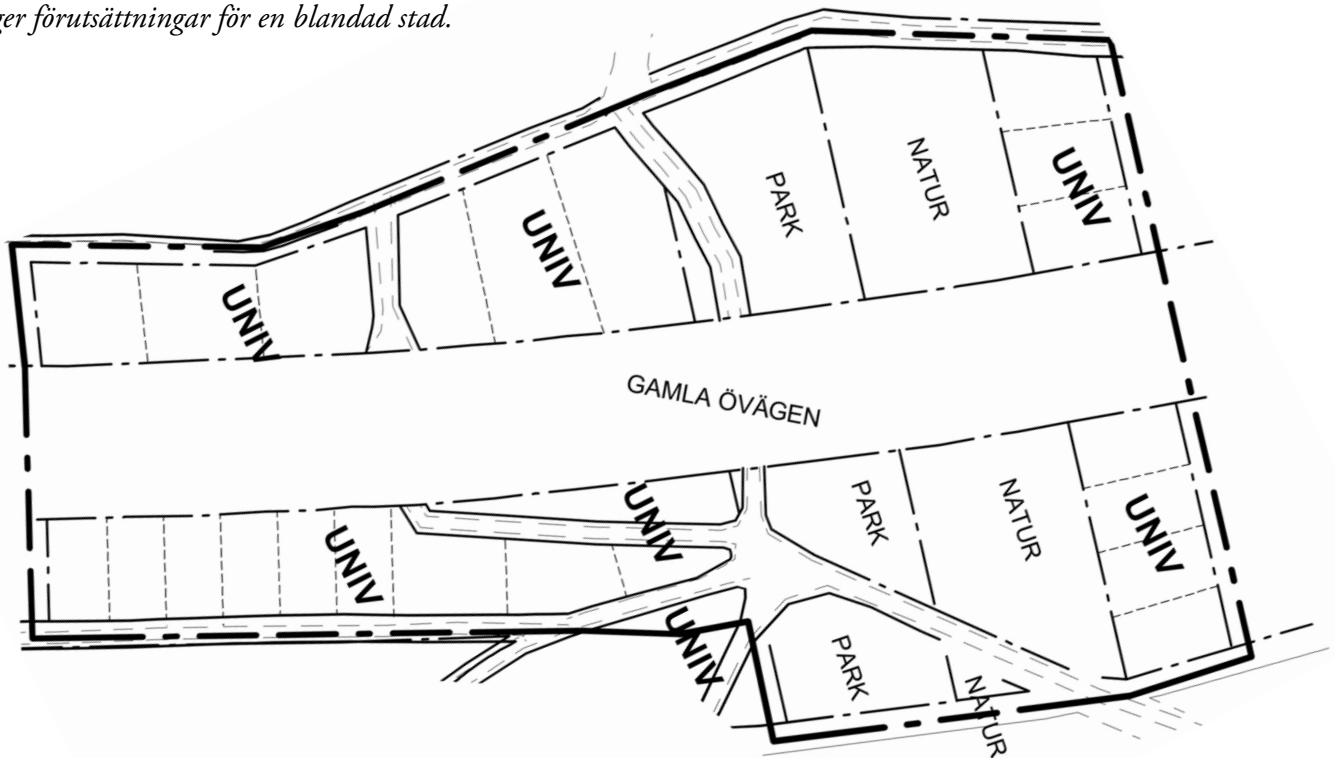
En rad små delprojekt blir alltså genomförandets första steg och en första utvärdering av planprogrammets idéer. Projekten kan genomföras för sig själva men tanken är att de i framtiden ska få sällskap av flera nya projekt och i förlängningen bäddas in i den nya stadsdelen.

Skala 1:1

Nästa steg för iscensättandet blir uppförande av ett antal mindre byggnader genom tidsbegränsade bygglov. Detta blir ett mer påtagligt inslag av ny aktivitet och användande av platserna. Några byggnader är tänkta att uppföras som direkta representanter för projektet på plats medan andra tomter kommer att bebyggas eller på annat sätt aktiveras av fria lokala aktörer.

Genom att visa på mellanrumsytors potential vill projektet föreslå att alla platser kan få ett värde, även de som ligger i träda för att de är bullriga, för små eller otillgängliga. Mark som

Utsnitt ur programområdet med idé för hur en detaljplan skulle kunna se ut. Bestämmelsen Universell användning ger förutsättningar för en blandad stad.

ligger väntande kan användas för tillfälliga ändamål tills infrastrukturen byggs ut. Att ta platser i bruk inbegriper ansvar och deltagande i stadsutvecklingen snarare än krav på omedelbar försörjning och uppkoppling mot stadsnäten.

Problem som platser anses ha kan på så sätt testas och bemötas och alltså på ett mycket mer direkt sätt utvärderas. Iscensättandet och utställningarna i 1:1 genomförs i två faser; en uppstartsperiod hösten 2012 och en uppföljning på våren 2013.

EXPO-område

Längre fram i processen föreslås en del av programområdet utgöras av ett så kallat EXPO-område. Byggnader och tomter används som en slags utställning där deltagande aktörer kan experimentera med och visa upp nya metoder inom exempelvis hållbart byggande. Syftet är att ge plats för nya idéer och att kunna testa dessa i verklig skala. Deltagarna kan vara byggföretag, skolor och forskningsinstitutioner. Tanken med EXPO-området i Norra Vrinnevi är också att ge möjligheter till lokala aktörer som exempelvis

universitetet att vara med. Området kan bli en internationell förebild och arena för utbildning, forskning och byggturism.

Planverktyg

Projektet kan genomföras genom en serie detaljplaner som till slut bildar en hel stadsdel. Det finns också anledning att undersöka andra möjligheter, t ex introducera en stadsdelsplan som en nivå mellan detaljplan och översiktsplan. Projektet kan användas för att utveckla svenska regleringsbeteckningar. Skjulhøj Allé i Vanløse i västra Köpenhamn har utsetts som testområde med planbeteckningen E0 för blandade verksamheter och en annan referens är förstas tävlingsförslaget Delta-X som innehåller beteckningen UNIV.

Programmering

Projektet söker att genom enkla förändringar visa möjligheter att etablera nya ordningar genom direkta handlingar och närvaro. Ett exempel är möjligheten att programmera uppkomst av stigar genom att etablera nya platser på lagom avstånd

från befintliga platser och därmed initiera rörelse mellan dem.

Ett omedelbart grepp för att för minska barriäreffekten är att sänka hastigheten på Gamla Övägen. Stora delar är redan 50 km/h och den sträcka på några få hundra meter där hastighetsbegränsningen är 70 km/h kan sänkas till 50 km/h. Övergångställen kan anläggas i anslutning till busshållplatserna vid punkter där redan etablerade genvägar är en del av kommunikationsnätet.

Målsättning

Inifrån och av egen kraft

Projektets intention är att överbrygga Gamla Övägens barriäreffekt, att börja förtäta Norra Vrinnevi samt att tillgängliggöra och aktivera oanvända ytor. Projektet handlar om att hitta ett sätt att planera där de föreslagna aktiviteterna inte förutsätter ett bortslösande av centralt belägen mark i form av buffertytor och avskurna mellanrum. Projektet handlar om att skapa ingångar och möjligheter till människor med begränsade medel, att ge möjlighet till de som redan bor på en plats att kunna förändra den och att ge utrymme åt intressen och aktiviteter av vitt skilda slag. Projektet letar upp ytor som knappt används alls och lyfter fram de ytor som möjligheter.

Stadsplanerarens roll

Förslaget grundar sig i en idé om att sprida byggande och miljöskapande som aktiviteter, vilket antyder ett behov av nya yrkesroller inom stadsplanering. Byggande är i högsta grad en kulturell verksamhet och i Norra Vrinnevi föreslås ett kultiverande av en stadsdel lite som ett anläggande av en trädgård. Det handlar alltså att skapa goda förutsättningar, en bra grogrund för att verksamheter, aktiviteter - en ny byggnadskultur - ska kunna växa. En stadsplanerare i framtiden

kanske jobbar lite mera på fältet och har lite mer personlig kontakt med alla de som bygger. En stadsplanerare i framtiden kanske jobbar lite mer som en trädgårdsmästare men också som en sorts bollplank och mentor.

KONSEKVENSBESKRIVNING

Inverkan på miljön

Programmets genomförande bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan. En behovsbedömning kommer att göras i samband med detaljplan och bedömningen kan komma att ändras under arbetets gång. Miljöaspekter som skulle kunna påverka negativt är främst buller, detta ses över ytterligare i detaljplaneskedet. En avstämning mot artportalen visar att programområdet inte rymmer några rödlistade arter men att det förekommer sådana arter i områden intill, främst mot Vrinneskogen. Förslaget lyfter fram vikten av grönstråk som främjar de ekologiska värdena vilket innebär en positiv påverkan. Arkeologiska och geotekniska förutsättningar ska studeras vidare i den fortsatta planeringen, liksom frågor angående trafikbuller.

Sociala konsekvenser

Förslaget kan ge flera positiva konsekvenser ur ett socialt perspektiv. Båda vad gäller själva processen i vilken staden blir till men också de mötesplatser som kan skapas på ytor som idag inte används. Förslaget innebär, som beskrivits ovan, att många olika aktörer bjuds in att delta i byggandet av staden. Genom att brett bjuda in till ett aktivt deltagande ges möjligheter till en mångfald av aktörer. De möten som uppstår i processen är viktiga ur ett socialt perspektiv.

Den fysiska strukturen som skapas kommer att rymma mera aktiviteter och fler mötesplatser i området. Park- och naturstråken som binder ihop områdena, tillsammans med Gamla Övägens nya

sektion som innebär mindre barriäreffekt, är viktiga för områdets kopplingar till andra stadsdelar.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget präglas av en långsiktig och småskalig utveckling. Det innebär låga initiala anläggningskostnader som balanserar relativt låga initiala intäkter av exempelvis försäljning av tomter. Området tas i bruk genom en kombination av försäljning och olika typer av arrenden. Syftet är få med många olika aktörer och funktioner och på så sätt ge realistiska förutsättningar för att utveckla en blandad stad.

På sikt förväntas inkomsterna öka då andelen sålda tomter stiger i takt med att området blir etablerat. Verksamheterna förväntas bli blandade med boende som en stor del.

Idag ger ytorna inom programområdet upphov till kostnader för drift och underhåll utan att de

ger särskilt mycket värden tillbaka. Förslaget att aktivera området ger möjlighet att överlåta skötseln till nya aktörer genom exempelvis brukaravtal, samtidigt som ytorna används mer och blir till nytta för fler människor.

För att kunna inspirera och vägleda behövs resurser i det tidiga skedet, något som vägs upp av att anläggningskostnaderna i stort sett uteblir. Rent teoretiskt bör resurser kunna omfördelas, det som normalt avsätts i ett anläggningskede sparas delvis in men kan också bli en extra resurs initialt i planeringsskedet för stöd och rådgivning till de som vill aktivera ytorna inom programområdet.

Konsekvenser för stadens attraktivitet

Norra Vrinnevi har förutsättningar att bli en viktig länk i staden som kopplar samman Vilbergen och Vrinnevi. Förutom de fysiska strukturer som ger en mera sammanhållen stad finns också förutsättningar att sätta området på kartan ur ett annat perspektiv,

nämligen genom ett nytänkande om hur städer kan utvecklas. Deltagandet i tävlingen European 11 gav Norrköpings kommun möjlighet att utveckla sitt nätverk inom stadsutveckling och det vinnande förslaget för Norra Vrinnevi fick mycket uppmärksamhet i tävlingens olika forum såväl nationellt som internationellt. Även i media har förslaget uppmärksammats och från flera håll ser man med spänning fram emot det som håller på att utvecklas i Norra Vrinnevi. Förslaget utgår från ett nytt sätt att tänka inom stadsplanering och genom att våga pröva detta nya tankesätt skapas förutsättningar för många att delta aktivt i byggandet av staden. Mångfald berikar staden och innebär positiva konsekvenser för Norrköpings attraktivitet.

SAMRÅD

Nu efterfrågas synpunkter på programmet och under slutet av sommaren och början av hösten 2012 kommer representanter från kommunen att finnas på plats i området för att lyssna på tankar, idéer och förslag från allmänheten och boende. Förhoppningen är att kunna iscensätta några små projekt för att på olika sätt aktivera området och för att väcka intresse. För vissa projekt krävs bygglov och ibland även ny detaljplan, men många kan genomföras redan med stöd av gällande planer. Ambitionen är att hitta former för hur de tankar som kommer upp ska kunna realiseras på ett enkelt sätt. Under samrådet är tanken att bygga ett slags platskontor med en utställning som väcker frågor och inbjuder till dialog. När fler vill delta kan iscensättandet gå vidare i något som kallas Skala 1:1. Dessa projekt ska fungera som exempel under processens gång och förtydliga den övergripande idén om en småskalig utveckling där en mångfald av idéer kan rymmas och på sikt berika området och hela staden.

Samrådet för programförslaget startar i september och pågår fram till den 12 november 2012.

Under samrådstiden kommer förslagsställarna och handläggare att finnas i området under vissa tider i ett slags platskontor där det på olika sätt går att framföra idéer som sammanställs efter samrådstiden.

Skriftliga synpunkter och idéer skickas in via e-post eller brev.

E-postadress: fysiskplanering@norrkoping.se

Postadress: Norrköpings kommun,
Stadsbyggnadskontoret, Fysisk planering, 601 81
NORRKÖPING

Upplysningar lämnas av ansvarig handläggare:

Josef Erixon, 011-15 19 17,
josef.erixon@norrkoping.se

eller av förslagsställare:

Pelle Backman, 070-222 56 86,
pellebackman@hotmail.com

Medverkande

Programhandlingarna har sammanställts av Josef Erixon, stadsbyggnadskontoret. Texter har tagits fram av förslagsställarna Pelle Backman och Ebba Hallin tillsammans med Josef Erixon. Övriga tjänstemän som deltagit i arbetet är bland andra Per Haupt, Mikael Åberg, Dag Johansson och Linda Apelgren från Stadsbyggnadskontoret och Martin Schmidt, Marie Edling och Johan Swärd från Tekniska kontoret samt Mats Alenljung från Bygg och Miljökontoret.

Stadsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadskontoret i Norrköpings kommun planerar för framtiden. En redan tilltalande kommun ska bli ännu mer attraktiv. Dels genom att utveckla befintliga miljöer. Dels genom att skapa nya stadsdelar som möter framtidens krav på livskvalitet och hållbarhet. Vi ansvarar också för kommunens lokaler, mark- och exploateringsfrågor samt geografisk information för samhällsplaneringen. Med respekt och fantasi skapar vi det nya Norrköping tillsammans med våra invånare.

STADSBYGGNADSKONTORET

Adress: Trädgårdsgatan 21, 601 81 Norrköping
Tel: 011-15 00 00 Fax: 011-15 31 90
www.norrkoping.se

